

Sud-àfrica comença la nova història

La liquidació de l'apartheid, una de les polítiques més humiliants que mai s'han practicat contra una comunitat, s'ha dut a terme sense violència, gràcies a l'actitud conciliadora de Nelson Mandela i dels afrikaners.

Amb la seva peculiar història, Sud-àfrica constituïa l'assumpte pendent de la descolonització africana. Als primers anys noranta, els sud-africans han protagonitzat la desfeta del règim racista de l'apartheid, que mantenia la població negra sotmesa a la dominació de

la minoria blanca. Culminació del dit procés va ser l'elecció de Nelson Mandela com a president de la república en 1994 i l'aprovació, fa unes setmanes, de la nova Constitució.

Mandela, líder del Congrés Nacional Africà (CNA), és símbol d'una transformació singularment pacífica, on el discurs de la convivència interracial s'ha imposat sobre les postures més intransigents (bé que no per això menys justificades). El "mite Mandela" està permetent, fins ara, una considerable acceptació dels canvis que, tot i les seves ambigüitats, s'estan produint al gran país del sud.

La demolició de l'apartheid no és l'únic repte a què s'enfronten els sud-africans. En primer lloc, l'apartheid, com a sistema legal i polític, ha desaparegut, però no les greus desigualtats socials que aquest fomentà i consagrà. En segon lloc, la gran diversitat cultural del país i la necessitat d'articular-lo políticament es contraposa, d'alguna manera, amb l'objectiu del

CNA de construir una nació sud-africana, prenent com a base la igualtat de tots sense distinció de raça, gènere, llengua o religió. Com s'enfronten aquests problemes? Els analitzarem breument per separat.

Objectiu central, i així expressat,

ció tant internacional com interna —per part dels blancs— del nou règim.

Hom està implantant, tanmateix, mesures socials en el camp de la salut, l'educació o la vivenda, a més d'una reforma agrària que preveu l'expropiació parcial de terres, destinades per l'apartheid

ARXIU / EFE

als blancs, per lliurar-les a les comunitats rurals negres.

S'estan duent a terme polítiques de discriminació positiva en favor de les races relegades (fonamentalment la negra) pel règim anterior. D'aquesta manera, les classes altes s'estan "acolorint", i individus negres o mulats estan arribant a ocupar llocs i posicions abans ocupats no-

més per blancs. Però les diferències socials en el seu conjunt no estan desapareixent. El gran trencament en el nivell de vida entre blancs i negres roman d'una forma ostensible. Una de les raons és que les polítiques liberals, dirigides suposadament a lluitar contra la pobresa, i que són avui dominants al món, solen fracassar estrepitosament en eliminar les desigualtats econòmiques.

La frustració de les expectatives de molta gent d'aconseguir una millora en la seva forma de vida després de la caiguda de l'apartheid, junt amb la lògica disminució de la repressió governamental, ha provocat una inusitada violèn-

Les eleccions d'abril de 1994 (foto) representaren la fi efectiva de l'apartheid a Sud-àfrica i el nomenament de Nelson Mandela com a president del país. El "mite Mandela" està permetent, fins ara, una considerable acceptació dels canvis que, tot i les seves contradiccions, s'estan produint al gran país del sud.

cia de caràcter delictuós (no polític) que fa de Sud-àfrica un dels països més violents en l'actualitat. Es aquesta violència la que, potser, exigirà al govern un replantejament de les seves polítiques socials.

El segon dels problemes que mencionàvem adés és el de la nova estructuració de la societat sud-africana, d'una banda profundament multicultural, i d'altra banda, marcada per dècades de segregació racial. La flamant Constitució, aprovada fa escassament unes setmanes, s'enfronta a objectius fins a cert punt contradictoris, plantejats pels distints partits polítics que han format part del procés constituent (fonamentalment el Congrés Nacional Africà, el Partit Nacionalista, recolzat per blancs i mulats, i el Partit Inkatha, recolzat per la població rural zulu de la província de KwaZulu-Natal).

Junt amb la necessitat sentida pel majoritari Congrés Nacional Africà d'assegurar la igualtat de tots, amb independència del color, i també de construir una sola nació on abans existien quatre races dissoziades, sorgeixen demandes perquè siguin reconeguts drets de caràcter comunitari. Aquestes reivindicacions són plantejades pels partits Nacionalista i Inkatha, però també per certs sectors que recolzen el CNA, com els caps tradicionals de les zones rurals, excloent la regió de KwaZulu-Natal.

L'expressió del compromís a què s'ha arribat en la nova Constitució no deixa de ser suggeridor. Es consagra la idea de *nació sud-africana*, s'estableix una declaració de drets de la persona, d'encuny liberal, que té l'individu com a subjecte fonamental. Principis inspiradors de la declaració són la igualtat, l'antiracisme i l'antisexisme. I junt amb aquesta filosofia universalista, la Constitució considera la diversitat. No sols estableix una descentralització territorial del poder polític a través de nou províncies, sinó també, pel que fa al pluralisme cultural, reconeix i obliga l'estat a promoure l'*status* de les llengües indígenes. Al mateix temps contempla la institució de les prefectures tradicionals i asse-

El Congrés Nacional Africà ha abandonat el caire socialista del seu discurs durant la lluita 'antiapartheid'.

gura que els jutges aplicaran la llei tradicional quan aquesta siga contrària al marc constitucional. Finalment declara un controvertit dret a l'autodeterminació d'aquelles comunitats que comparteixin una herència i una llengua, dret que no pot exercir-se fora de la *nació*, la qual cosa sembla que impedeix una interpretació secessionista per part de la comunitat *afrikaner* i de la comunitat zulu de KwaZulu-Natal.

Mostra del sincretisme polític de la Constitució és el seu preàmbul: "Nosaltres, el poble de sud-àfrica [...] creiem que Sud-àfrica pertany a tots els que vivim en ella, units en la nostra diversitat".

La nova Sud-àfrica s'enfronta a un temps infestat de promeses, desigualtats, recels i esperances. Un dels seus reptes, no menut, és reinventar la seva història, una història que permeta la convivència de tots sense oblidar un passat d'indignitat. El recobriment de la dignitat de la comunitat negra passa a través de la Comissió per a la Reconciliació Nacional, que està públicament posant al descobert (i mostrant també a la població blanca) les clavegueres del règim racista de l'*apartheid*. No serà fàcil satisfer totes les expectatives posades en el nou govern, i sempre hi haurà perdedors en un procés que intenta eliminar les conseqüències d'un règim de profundes desigualtats.

Però Sud-àfrica no sols ha d'aprendre d'altres noves fórmules de convivència i tolerància; el procés pacífic que està duent a terme, i també la seva Constitució acabada d'estrenar (que entrarà en vigor en 1997), són una contribució inestimable en el món confús i desorientat que avui habitem.

Alicia Campos
Investigadora del Grup
d'Estudis Africans de la
Universitat Autònoma de Madrid

Mandela és l'autèntic artífex de la democratització de Sud-àfrica.
Fa unes setmanes es va aprovar la nova Constitució, que reconeix la igualtat de tots, però que manté algunes ambigüitats.